

Toimintaohje sisäilmasto- ongelmissa

2019

Kaarina

Kaarinan kaupungin toimintaohje sisäilmasto-ongelmissa 2019

SISÄLTÖ

Johdanto.....	3
Sisäilmasto-ongelmat.....	3
Toimenpiteet hyvän sisäilmaston turvaamiseksi	5
Eri toimijoiden tehtävät ja vastuut sisäilmasioissa	7
5 Sisäilmasto-ongelmasta Ilmoittaminen.....	8
6 Toimintamalli sisäilmasto-ongelman selvittämistyössä	10
6.1. Työntekijä.....	10
6.2. Oppilas/huoltaja.....	11
6.3. Muut tilojen käyttäjät.....	11
6.4. Sisäilmatyöryhmä.....	12
6.5. Kohdekohtainen työryhmä.....	13
6.6. Tarkastusryhmä.....	13
7 Yhteystietoja	14

1 Johdanto

Tämä toimintaohje on sisäilmatyöryhmän tekemä ohjeistus sisäilmasto-ongelmien käsittelyyn.

Toimintaohje selkiyttää ja yhdenmukaistaa sisäilmasto- ongelmien käsittelyä ja lisää eri tahojen tietoisuutta sisäilmaongelmien monimuotoisuudesta.

Sisäilmasto-ongelmien ratkaisu edellyttää tiivistä yhteistyötä eri alojen asiantuntijoiden ja toimijoiden kanssa.

Ohje opastaa myös tilojen käyttäjiä toimimaan vastuullisesti sisäilmaston parantamiseksi ennalta ennakoivin toimenpitein ja ottamaan ajoissa huomioon syntyneet sisäilmasto-ongelmat.

Sisäilmatyöryhmä pitää erityisen tärkeänä, että kaikki toimijat sitoutuvat jatkossa noudattamaan ohjetta.

Sisäilmatyöryhmä pitää erityisen tärkeänä, että kaikki toimijat sitoutuvat jatkossa noudattamaan ohjetta.

2 Sisäilmasto-ongelmat

Sisäilmasto-ongelmista johtuvien terveydellisten haittojen ja niistä koituvien kustannusten määrä on suuri. Ihmisen reagointi huonoon sisäilmastoon on yksilöllistä, mikä tekee kohteessa vaikuttavien tekijöiden tunnistamisesta ja tutkimisesta vaikeaa. Lisäksi tunnetaan vain murto-osa sisäilmastoon vaikuttavista tekijöistä ja niiden tutkimusmenetelmät ovat puutteellisia.

SISÄILMASTOLLA tarkoitetaan rakennuksen ympäristötekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen terveyteen ja viihtyvyyteen.

SISÄILMA on sisätiloissa hengitettävä ilma, jossa ilman perusosien lisäksi saattaa olla eri lähteistä peräisin olevia kaasumaisia ja hiukkasmaisia epäpuhtauksia. Sisäilmalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä rakenteiden rajaamaa ilmaa tiloissa, joissa ei ole pääsääntöisesti tuotannollisesta tai muusta poikkeavasta toiminnasta johtuvia päästöjä (asunnot, toimistot, koulut, päiväkodit, sairaalat jne).

SISÄILMAN TERVEELLISYYTEEN vaikuttavat fysikaaliset, kemialliset, biologiset ja tuntemattomat tekijät. Psykologisilla seikoilla on myös vaikutusta.

FYSIKAALISIA TEKIJÖITÄ ovat mm. lämpötila, kosteus, melu, ilmanvaihto, säteily ja valaistus.

KEMIALLISTIA TEKIJÖITÄ ovat mm. orgaaniset haihtuvat yhdisteet (VOC).

BIOLOGISIA TEKIJÖITÄ ovat mm. erilaiset mikrobit (virukset, bakteerit ja homesienet ym.), punkit ja siitepöly.

SISÄILMASTOON VAIKUTTAVIA EPÄPUHTAUKSIEN LÄHTEITÄ OVAT

- rakentamisen eri työvaiheiden vaikutus ja mm. materiaalivalinnat
- rakennuksen käyttö; ihmisten toiminta, henkilöt, eläimet, kasvit
- rakennuksen ylläpito; siivouksen taso, järjestelmien huolto
- rakenteet; kunnossapito, rakennuksen tiiviystaso, materiaalipäästöt, mahdolliset vauriot koneet ja laitteet; lämpökuormat, päästöt, hiukkaset
- ulkoympäristö; pölyt, hiukkaset, saasteet
- maaperä; radon, muut maaperän kaasut, bakteerit ja sieni-itiöt
- talotekniset järjestelmät ja niiden toiminta; ilmanvaihto, lämmitys, valaistus, melu.

SISÄILMASTO-ONGELMAAN VOIVAT VIITATA SEURAAVAT TEKIJÄT

- tunkkainen ilma
- epämiellyttävä haju
- liian alhainen tai liian korkea lämpötila
- veto
- pöly, lika
- pinnoitteiden värimuutokset
- kosteusvauriojäljet.

OIREET, JOTKA VOIVAT OLLA NORMAALIA SAIRASTELUA TAI LIITTYÄ SISÄILMASTO-ONGELMAAN

- silmien, kurkun, nenän tai nielun ärsytys nenän kuivuus, vuotaminen tai tukkoisuus äänen käheys, yskä
- usein toistuvat hengitystietulehdukset ihon kuivuus, punoitus tai kutina
- ihon yliherkkyysoireet päänsärky
- pahoinvointi, huimaus
- väsymys.

Edellä esitetyt oireet ovat hyvin yleisiä ja liittyvät hyvin moniin muihinkin tekijöihin kuin sisäilmasto-ongelmiin. Jos näitä oireita esiintyy erityisesti sisäilmasto-ongelmaepäilyissä tiloissa ja oireet helpottuvat muualla, kuten kotona ollessa, nämä voivat viitata sisäilmasto-ongelmaan ao. tilassa..

Mikäli tiloissa havaitaan em. sisäilmasto-ongelmaa mahdollisesti aiheuttavia tekijöitä, on niihin puututtava tämän toimintaohjeen mukaisesti.

3 Toimenpiteet hyvän sisäilmaston turvaamiseksi

Tarkista aina ensin nämä asiat!

1. Kiinteistön oikea käyttö ja hoito

- kiinteistön on oltava käyttötarkoituksensa mukainen ja henkilömäärältään oikein mitoitettu. Esimies ottaa tarvittaessa yhteyttä toimitilapäällikköön
- ennen tilojen käyttötarkoituksen muutosta on aina oltava yhteydessä Tilakeskuksen päällikköön
- kun tiloja käytetään laajemmalti sovittujen käyttöaikojen ulkopuolella, on otettava huomioon ilmanvaihdon toiminta-ajat ja sen tehostaminen
- ilmanvaihdon tehostaminen on sovittava teknisen isännöitsijän kanssa

2. Tilojen sisustus

- älä sijoita kalusteita ulkoseinille tiiviisti seinään kiinni
- varusta irtokalusteet niin, että ne ovat alta siivottavia
- käytä ovellisia kaappeja, älä avohyllyjä. Älä kerää tavaroita, tai säilytä niitä ikkunalaudoilla ja avonaisilla hyllyillä
- inventoi ja poista tarpeettomat paperit ja muut tavarat riittävän usein
- älä käytä vaikeasti puhdistettavia tekstiileitä, mm. raskaita mattoja tai verhoja
- älä tuo omia kalusteita työtiloihin
- älä sijoita viherkasveja, heiniä tai kuivakukkia työhuoneisiin tai yhteisiin tiloihin

3. Siivous

- mikäli huomaat ongelmia tai epäkohtia siivouksessa, ota yhteys esimieheesi. Esimies on yhteydessä kiinteistön siivoustyönjohtajaan
- siivoustyönjohtaja käy läpi laitoshuoltajan kanssa ne tehtävät, jotka kuuluvat siivoukseen

4. Lämmitys

- älä säädä lämmityspattereiden termostaatteja itse, ota yhteyttä kiinteistöhoitajaan
- lämmityspattereiden termostaatteja ja irtoantureita sekä itse pattereita ei saa peittää kalusteilla tai verhoilla välttää sähkölaitteiden tarpeetonta päällä pitämistä
- omien sähkölämmittimien, ilmankostuttimien, puhdistimien, jäähdyttimien tms. käyttö on kielletty
- sulje sälekaihtimet kesällä, kun tilassa ei ole kella

5. Ilmanvaihto

- ilmanvaihdon venttiileitä ei saa peittää eikä säätää itse. Mikäli ilmanvaihto ei toimi, ota yhteyttä kiinteistöhoitajaan
- älä ripusta esineitä kattoon
- vältä ovien ja ikkunoiden pitkäaikaista auki pitämistä, nopea ja voimakas ikkunatuuletus on sallittua
- vältä ikkunatuuletusta siitepölyaikaan tai tuulisella ja pölyisellä säällä
- vältä voimakkaita hajusteita ja ilmanraikasteita

6. Vesijohdot ja viemärit

- varmista, että lattiakaivot ovat puhtaita ja että niissä on vettä, tarvittaessa ota yhteyttä kiinteistöhoitajaan viemäriverkostoon ei saa laittaa sinne kuulumatonta tavaraa
- pesukoneita ei saa jättää käyntiin ilman valvontaa, esim. öisin ja viikonloppuisin
- pesu- ja astianpesukoneitten tai muiden vesijohtoverkoston liitettyjen laitteiden vesihanat on suljettava aina käytön jälkeen

4 Eri toimijoiden tehtävät ja vastuut sisäilmasioissa

TILA- JA RAVINTOPALVELUT

- Tilakeskuksen tehtävänä on vastata hallinnoimiensa kiinteistöjen ylläpidosta, kunnossapidosta ja käytettävyydestä siihen käyttötarkoitukseen, johon tilat on tarkoitettu.

TYÖTERVEYSHUOLTO

- Työterveyshuollon tehtävänä on toimia sisäilmasto-ongelmissa terveyshaittojen asiantuntijana ja terveysriskien arvioijana.

KOULUTERVEYDENHUOLTO

- Kouluterveydenhuollon tehtävänä on auttaa yksittäistä oppilasta oireiden selvityksessä ja hoidon järjestämisessä. Lisäksi kouluterveydenhuolto kokoaa tietoa oppilaiden oireilusta.

TYÖSUOJELU

- Kaupungin työsuojeluorganisaation (työsuojeluvaltuutetut) tehtävänä on valvoa työtilojen terveellisyyttä ja turvallisuutta.
- Työsuojeluvaltuutetulla on myös oikeus tehdä sisäilmailmoitus.

TERVEYDENSUOJELUVIRANOMAINEN

- Terveystarkastajan tehtävänä on päiväkotien, oppilaitosten, vanhainkotien ym. vastaavien julkisten laitosten terveydellisten olojen valvonta.
- Terveysuojeluviranomainen antaa tarvittaessa velvoittavia viranomaismääräyksiä mahdollisia terveyshaittoja aiheuttavien epäkohtien tutkimiseksi, korjaamiseksi ja poistamiseksi.

TYÖSUOJELUVIRANOMAINEN (Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

- Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on valvoa, että työnantaja huolehtii siitä, ettei työympäristössä ole sellaisia tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa työnteijälle terveyshaittoja.
- Työsuojeluviranomainen antaa tarvittaessa velvoittavia viranomaismääräyksiä mahdollisia terveyshaittoja aiheuttavien epäkohtien korjaamiseksi ja poistamiseksi.

5 Sisäilmasto-ongelmasta ilmoittaminen ja ongelman käsittely

TYÖNTEKIJÄ, JOS EPÄILET TYÖPAIKALLA SISÄILMASTO-ONGELMAA

- Merkkejä mahdollisesta sisäilmaongelmasta ovat esim. tunkkainen ilma, liian alhainen tai liian korkea lämpötila, epämiellyttävä haju, veto, pöly, pinnoitteiden värimuutokset ja kosteusvauriojäljet. Mikäli havaitset ed. mainittuja ongelmia, ilmoita niistä kiinteistönhoitajalle
- Sinulla on oireita, jotka helpottuvat ja häviävät muualla ollessa, esim. nenän ja kurkun oireet, silmien ärsytys, iho-oireet, päänsärky, pahoinvointi, huimaus, väsymys ja usein toistuvat hengitystietulehdukset

1. VAIHE	2. VAIHE	3. VAIHE
Katso kohdasta 3. toimenpiteet hyvän sisäilmaston turvaamiseksi	Ilmoita sisäilmaongelmaepäilystä esimiehellesi	Ole yhteydessä työterveyshuoltoon, mikäli epäilet oireitteesi liittyvän työpaikkasi sisäilmaan

OPPILAS/HUOLTAJA, JOS EPÄILET KOULUSSA SISÄILMASTO-ONGELMAA

- Merkkejä mahdollisesta sisäilmaongelmasta ovat esim. tunkkainen ilma, liian alhainen tai liian korkea lämpötila, epämiellyttävä haju, veto, pöly, pinnoitteiden värimuutokset ja kosteusvauriojäljet.
- Sinulla on oireita, jotka helpottuvat ja häviävät muualla ollessa, esim. nenän ja kurkun oireet, silmien ärsytys, iho-oireet, päänsärky, pahoinvointi, huimaus, väsymys ja usein toistuvat hengitystietulehdukset

1. VAIHE	2. VAIHE
Täytä "Lomake oppilaan kokeman sisäilmahaitan ilmoittamiseksi kouluterveydenhuoltoon". Lomake ja tätä koskeva tiedote löytyvät kunkin koulun Wilmasta Linkit-osiosta.	Ole tarvittaessa yhteydessä kouluterveydenhoitajaan ajan varaamiseksi koululääkärille oireiden tarkempaa selvittelyä varten. Voi tehdä ilmoituksen sisäilmaongelmasta myös terveystarkastajalle.

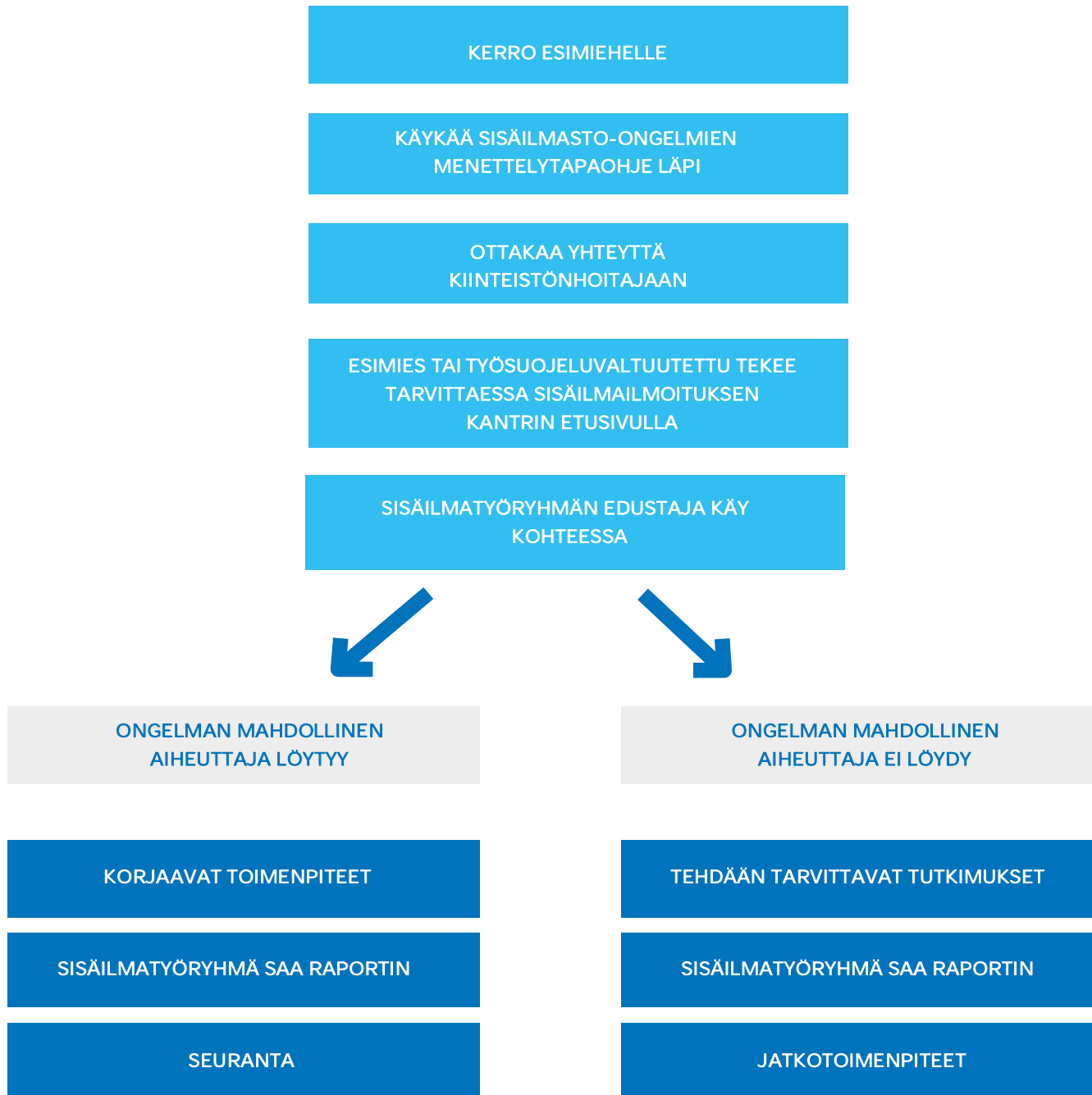
ESIMIES, JOS HAVAITSET TAI SAAT TIEDON SISÄILMASTO-ONGELMASTA

- Merkkejä mahdollisesta sisäilmasto-ongelmasta ovat esim. tunkkainen ilma, liian alhainen tai liian korkea lämpötila, epämiellyttävä haju, veto, pöly, pinnoitteiden värimuutokset ja kosteusvauriojäljet
- Työntekijöillä on oireita, jotka helpottuvat tai häviävät muualla ollessa, esim. nenän ja kurkun oireet, silmien ärsytys, iho-oireet, päänsärky, pahoinvointi, huimaus, väsymys ja usein toistuvat hengitystietulehdukset

1. VAIHE	2. VAIHE	3. VAIHE
Katso kohdasta 3. toimenpiteet hyvän sisäilmaston turvaamiseksi	<ul style="list-style-type: none"> o Esimies kartoittaa sisäilmaongelman laajuutta, on yhteydessä kiinteistönhuoltoon ja tekee tarvittaessa yhdessä työntekijän kanssa ilmoituksen o Esimies voi tehdä ilmoituksen myös muiden käyttäjien (esim. oppilaan) oireilusta.) 	<p>Esimes on tarvittaessa yhteydessä</p> <ul style="list-style-type: none"> o työterveyshuoltoon ja työsuojeluun. o terveystarkastajaan, mikäli kyse on päiväkodista, koulusta tai muusta vastaavasta laitoksesta

6 Toimintamalli sisäilmasto-ongelman selvittämistyössä

6.1. TYÖNTEKIJÄ

6.2. OPPILAS/HUOLTAJA

TÄYTÄ ILMOITUSLOMAKE WILMASSA

TARVITTAESSA KOULULÄÄKÄRIN VASTAANOTTO
OIREIDEN TARKEMPAA SELVITTELYÄ VARTEN

TARVITTAESSA JÄRJESTETÄÄN KOULULLA
YHTEISTYÖPALAVERI, JOSSA SUUNNITELLAAN
VOIMAKKAASTI OIREILEVAN OPPILAAN
KOULUNKÄYNNIN MAHDOLLISTAMINEN
JATKOSSA.

- Ilmoituslomake on hyvä täyttää kerran lukukaudessa ja tarvittaessa mikäli oireet jatkuvat korjaustoimenpiteiden jälkeen. Tieto oireilusta tallennetaan oppilaan kouluterveydenhuollon sairauskertomukseen.
- Yksittäisen koulun oppilaiden ilmoitusten yksilöimätön koonti välitetään kuukausittain koulun rehtorille. Kaikkien koulujen ilmoitusten koonti välitetään sisäilmatyöryhmälle.

6.3. MUUT TILOJEN KÄYTTÄJÄT

Muiden kuin edellä mainittujen sisäilmaoireita kokevien henkilöiden sisäilmailmoitus tehdään kaupungin palautekanavan kautta:
www.kaarina.fi/palaute

6.4. SISÄILMATYÖRYHMÄ

Sisäilmatyöryhmä toimii sisäilmasto-ongelmien selvittelytyön asiantuntijana ja koordinoi toimintaa.

Puheenjohtaja (toimitilapäällikkö) kutsuu työryhmän koolle. Työryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa ja aina tarvittaessa.

SISÄILMATYÖRYHMÄN KOKOONPANO:

TILAKESKUS

- toimitilapäällikkö (pj.) tekninen
- isännöitsijä
- rakennuttajainsinööri
- kunnossapidon päällikkö

TYÖSUOJELU

- työhyvinvointipäällikkö
- työsuojeluvaltuutetut

SIVISTYSPALVELUT

- johtava rehtori
- varhaiskasvatusjohtaja

TERVEYDENHUOLTO

- työterveyslääkäri ja tarvittaessa
- kouluterveydenhuollon edustaja

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

- terveystarkastaja

MUUT PALVELUALUEET

- edustaja tarvittaessa mukana
- rakennusterveysasiantuntija

SISÄILMATYÖRYHMÄN TEHTÄVÄT

- toimii moniammatillisena asiantuntijaryhmänä sisäilmastoasioissa
- kutsuu ja käyttää tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita sisäilmaongelmien ratkaisemiseen antaa suosituksia tilojen korjaustarpeesta, toimenpiteistä ja aikataulusta
- toimii lausunnonantajana mm. uudisrakennuskohteissa
- vastaa yleisestä tiedottamisesta, kampanjoinnista ja kouluttamisesta sisäilmastoasioissa ottaa tarvittaessa yhteyttä työsuojelupiiriin
- antaa tarvittaessa toimenpidesuosituksia sisäilman laadun parantamiseksi
- laatii vuosittain yhteenveton käsitellyistä kohteista seuraten sisäilmasto-ongelmien määrää ja niiden vakavuutta sekä tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta
- huolehtii menettelytapaohjeen päivityksestä.

6.5. KOHDEKOHTAINEN TYÖRYHMÄ

Kohdekohtaisen työryhmän perustaa sisäilmatyöryhmä tarvittaessa.

Työryhmä toimii sisäilmasto-ongelmien selvittelytyössä niissä tapauksissa, joissa sisäilmasto-ongelman mahdollista aiheuttajaa ei löydy alkututkimuksissa.

Työryhmän kutsuu koolle tekninen isännöitsijä.

Työryhmä kootaan tarpeen mukaan seuraavista toimijoista:

- tekniset asiantuntijat
- terveystarkastaja
- työterveyshuolto työsuojelu
- käyttäjien edustajat
- kouluterveydenhuolto.

KOHDEKOHTAISEN TYÖRYHMÄN TEHTÄVÄT

- toimii ”työrukkasena” kohteiden sisäilmasto-ongelmien selvittelyssä tekee tarkastuksia
- kohteisiin ja laatii suunnitelman jatkotoimenpiteistä tiedottaa käyttäjiä ja sisäilmatyöryhmää
- kutsuu ja käyttää tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita sisäilmaongelman ratkaisemiseen.

6.6. TARKASTUSRYHMÄ

Työryhmään kuuluvat tilakeskuksen edustaja, työsuojeluvaltuutettu ja terveystarkastaja. Ryhmän jäsen ottaa yhteyttä ilmoittajaan ja tekee tarvittaessa sisäilmakäynnin.

7 Yhteystietoja

TILA- JA RAVINTOPALVELUT

Toimitilapäällikkö (pj.)

050 373 2529

Rakennuttajapäällikkö

050 373 2512

Kunnossapitopäällikkö

050 373 2630

Tekninen isännöitsijä

050 516 5850

TYÖSUOJELU

Työhyvinvointipäällikkö

050 314 5235

Työsuojeluvaltuutetut

050 379 5590

050 411 0192

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Terveystarkastaja

050 594 6246

ymparistoterveydenhuolto@lieto.fi

TYÖTERVEYSHUOLTO

Tolmisto

010 4140 666

KOULUTERVEYDENHUOLTO

PALVELUALUEIDEN YHDYSHENKILÖT

Sivistyspalvelut

johtava rehtori 050 373 2419

varhaiskasvatusjohtaja 050 373 2524

Kaarina